

SURİYE GÖÇÜNÜN TÜRKİYE’NİN KENTLEŞME SÜREÇLERİNE ETKİLERİ: GAZİANTEP KENTİ ÖRNEĞİ¹

Leyla LALE²

ÖZET

2011 yılında Suriye’de ortaya çıkan iç karışıklık ve savaş Suriye halkının çevre ülkelere göç etmesine yol açmış, Suriye’ye en yakın ülke olması nedeniyle bu durum en çok Türkiye’yi etkilemiştir. Çalışmanın amacı Suriye göçünün Gaziantep’in kentleşme sürecine ve yerel yönetimlerin faaliyetlerine etkisini ortaya koymaktır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi tercih edilmiş olup, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ile yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile görüşülmüştür. Türkiye’nin “Açık Kapı Politikası” uygulayarak kapılarını Suriyelilere açması hem Türkiye hem de Suriyeliler için yeni ve uzun bir sürecin başlangıcı olmuştur. Özellikle Gaziantep kenti gibi Türkiye’nin güney sınırındaki kentler bu süreçten diğer kentlere göre daha çok etkilenmişlerdir. Eylül 2022 yılı itibariyle üç buçuk milyondan fazla Suriyeli (3.654.866) “geçici koruma statüsüyle” ülkemizde bulunmaktadır. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin nüfus yoğunluğu ve “geçici koruma sürecinin” uzaması yerel halkı huzursuz etmekte, kentsel hizmet ihtiyacını arttırmakta ve Gaziantep’in kentleşme sürecini, sosyal yaşamını ve ekonomik durumunu olumsuz etkilemektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme bu etkilerin boyutunun ortaya konulmasına katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriye, Gaziantep, Göç, Kentleşme

¹ Bu çalışma yazarın hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

²Ankara Sosyal Bilimler Ün., Sosyal Bilimler Enst., ORCID: 0000-0002-7209-9594, leyla.lale@student.asbu.edu.tr
Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received: 02/08/2022–Kabul Tarihi/Accepted: 27/09/2022

THE EFFECTS OF SYRIAN MIGRATION ON TÜRKİYE'S URBANIZATION PROCESSES: THE CASE OF GAZİANTEP CITY

ABSTRACT

The internal turmoil and war that arose in Syria in 2011 led to the migration of the Syrian people to the surrounding countries, and this situation affected Turkey the most because it is the closest country to Syria. The aim of the study is to reveal the effect of Syrian migration on the urbanization process of Gaziantep and the activities of local governments. Qualitative research method was preferred as the research method and a semi-structured interview was conducted with Gaziantep Metropolitan Municipality. He was interviewed by the Director of the Migration Management Branch of Gaziantep Metropolitan Municipality. The fact that Turkey has opened its doors to Syrians by implementing an “Open Door Policy” has been the beginning of a new and long process for both Turkey and Syrians. Especially the cities on the southern border of Turkey, such as the city of Gaziantep, have been more affected by this process than other cities. As of September 2022, more than three and a half million Syrians (3,654,866) are in our country with “temporary protection status”. The population density of Syrians under temporary protection and the prolongation of the “temporary protection process” make the local population restless, increase the need for urban services and negatively affect the urbanization process, social life and economic situation of Gaziantep. The interview with the Director of the Migration Management Branch of the Gaziantep Metropolitan Municipality contributed to revealing the extent of these effects.

Keywords: Syria, Gaziantep, Migration, Urbanization

GİRİŞ

2011’ de Suriye’nin Dera kentinde patlak veren halk ayaklanması, Suriye’de bir iç savaşa dönüşmüş ve milyonlarca Suriye halkı zorunlu olarak göç etmek durumunda kalmıştır. En yoğun göç dalgasını ise Türkiye üstlenmek zorunda kalmıştır. Devlet yöneticileri tarafından “meşru hak talepleri” reddedilen Suriye halkı, kendi askerleri ve yöneticileri tarafından saldırılara maruz kalmışlardır. Zulme uğrayan Suriyeliler, ülke sınırları içerisinde ya da ülke dışında güvenli bölgelere göç etmişlerdir. Türkiye, bu zulme kayıtsız kalmamış ve “Açık Kapı Politikası” uygulayarak Suriyelileri Türkiye’ye kabul etmiştir. Türkiye’ye ilk giriş, Nisan 2011 yılında gerçekleşmiştir. “Geçici Koruma Statüsü” vererek Suriyelilerin barınma, yiyecek, sağlık ve eğitim ihtiyacı karşılanmıştır. 2010’ da Suriye nüfusu, yaklaşık 21.5 milyon iken, 2014’e kadar 6.5 milyon Suriyeli ülke sınırları içerisinde yer değiştirmiş, 3.5 milyon Suriyeli ise farklı ülkelere göç etmiştir (Ağır ve Sezik, 2015). 2018 yılı verilerine göre Suriye nüfusu 19.5 milyondur.

Eylül 2022 yılı itibariyle **Türkiye’de geçici koruma altında bulunan Suriyeli sayısı 3.654.866 kişidir (goc.gov.tr, 09.09.2022)**. Ani ve yoğun bir göç dalgasıyla karşı karşıya kalan Türkiye, başta ekonomik yönden olmak üzere sosyal, sağlık, eğitim, iş, güvenlik, yaşam tarzı ve sosyal hayata kadar birçok yönden değişime ve etkileşime açık hale gelmiştir. Suriyeli nüfus yoğunluğunun fazla olduğu Gaziantep gibi kentlerde göçün etkisi daha net hissedilmektedir.

Altyapı, ulaşım vb. hizmetleri geçici koruma altındaki Suriyelilerle paylaşmak zorunda kalan yerel halk, Suriyeliler yüzünden iş bulamadıklarını, mesken fiyatlarının artmasına sebep olarak hayatı daha da zorlaştırdıklarını düşünmektedir. Suriyeliler ile yerel halk arasındaki yaşam tarzı, dil, giyim, düşünme ve davranış farklılıkları uyum sorunun ortaya çıkmasına, kentlerin görüntüsünün ve kentleşme yapısının değişmesine sebep olmuştur. Bu nedenlerden ötürü Suriyelilere karşı olumsuz bir algı oluşmaya başlamıştır.

Suriye göçü ve göçün Türkiye'ye etkilerinin, güncel ve önemli bir konu olması nedeniyle bu alanda birçok çalışma yapılmıştır. Özellikle Suriye göçünün ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri, neden oldukları güvenlik riskleri ile toplumsal ve mekânsal yapı üzerine etkileri incelenmiştir³. Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki kentleşme sürecindeki etkilerinin genel olarak ele alındığı çalışmalar da mevcuttur⁴.

Bu çalışmada, Türkiye'nin yaşadığı Suriye göçü incelenecek olup, 2011 yılından bu yana devam eden Suriye göçünün devlet, yerel yönetimler ve yerel halk üzerine getirdiği maddi ve manevi yükümlülükler ile Gaziantep kentinin kentleşme sürecine etkisi üzerinde durulacaktır.

1. GÖÇ KAVRAMI

Göç, bireylerin tek tek veya toplu halde başka bir bölgeye giderek yer değiştirmeleri olayına denir. Bu durum kalıcı veya geçici olabilir. Bilim insanları, ilgi alanlarına göre göç kavramına farklı açıklamalar getirmişlerdir. Ekonomistler, göçü “ekonomik etkileri” yönünden, coğrafyacılar “zaman ve mekân” yönünden incelerken sosyologlar ise göçün sonuçlarıyla ilgilenmektedirler (Özcan, 2017: 186).

Sosyolojik açıdan göç kavramı, bireylerin veya toplumların sosyo-politik, coğrafik, ekonomik veya demografik nedenlerden dolayı yer değiştirmeleri ile oluşan göç hareketinin etkilerinin devam ettiği bir süreçtir (Çakır, 2011: 210).

İnsanlar en çok ekonomik etmenler yüzünden göç etmektedirler. Savaş, siyasi olaylar, güvenlik, eğitim, sağlık ve sosyal nedenler de göçe sebep olan diğer etmenlerdir (Sayın, Usanmaz ve Aslangiri, 2016: 2). Günümüzde göçler, savaş, siyasi olaylar ve bunlarla bağlantılı olarak güvenlik nedeniyle yapılmaktadır. Araştırmanın konusu olan Suriye göçü, iç savaş ve güvenlik sebebiyle ortaya çıkmıştır.

2. GÖÇ TÜRLERİ

Göç insanlığın varoluşundan bu yana her coğrafyada görülen bir olgudur. Göç toplumda bir dengenin bozulmasıyla ortaya çıkar. İnsanları göçe iten en temel sebep ekonomik olanıdır. Bunun yanı sıra dış veya iç savaş, düşük yaşam koşulları, küreselleşme, eğitim-öğretim, sağlık ve doğal afetler göçün diğer nedenleri arasındadır.

³ Ekonomik ve sosyo-kültürel etkileriyle ilgili olarak bkz. Kaypak ve Bimay, 2016.

Güvenlik riskleriyle ilgili olarak bkz. Karasu, 2018.

Toplumsal ve mekânsal yapı üzerindeki etkileriyle ilgili olarak bkz. Tümtaş ve Ergun, 2016.

⁴ Kentleşme üzerine etkileriyle ilgili olarak bkz. Yılmaz ve Tamer, 2020.

Küresel ısınma sonucu artan ortalama yüzey sıcaklığı, kırsal alanlarda tarımsal verimliliği düşürmektedir. Bu durumda işgücü, tarım sektöründen sanayi sektörüne yönelmiş ve göç hareketleri artmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra kırsal alanlarda sağlık koşullarının, hastanelerin, hastanelerdeki hastalar için gerekli olan alet ve makinelerin yeterli olmayışı o bölgelerde yaşayan bireylerin, sağlık koşullarının daha iyi olduğu kentlere göç etmelerine sebep olmaktadır. Ayrıca, kentlerdeki iş imkânı ve yüksek ücretler kentleri daha cazip hale getirmektedir. (Sırım ve Demir 2020: 80-81). Göç olgusu, bireylerin göç etme nedenlerine göre türlere ayrılmaktadır. Göçler, genellikle iç göçler ve dış göçler şeklinde ikiye ayrılarak incelenmiştir.

2.1. İç Göçler

İç göçler, belli bir süre kalmak amacıyla, ülke sınırları içinde bir yerden başka bir yere yapılan göçlere denilmektedir (Bostan, 2017:5). Gelişmemiş bölgelerdeki nüfus sayısı azalırken, gelişmiş bölgelerde nüfus sayısı artmaktadır. Gelişmiş bölgedeki iş imkânları, üretim koşulları, sosyal yaşamın rahatlığı ve ulaşım kolaylığı gibi avantajlar kişileri, bu bölgelere çekmektedir. İç göçler, sürekli göçler, mevsimlik göçler, emek göçü ve gönüllü-zorunlu göçler olarak dört kısma ayrılabilir (Günay, Atılgan, ve Serin, 2017:42).

2.1.1. Sürekli göçler

Sürekli göçler, insanların geri dönmek üzere yaptıkları göçlerdir. Son birkaç yüzyılda yapılan göçler sürekli göçlerdir (Şemşit, 2018: 279). Sürekli göçler zorunlu veya gönüllü olarak yapılabilir. İnsanlar, daha iyi bir yaşam sürmek veya daha iyi bir eğitim alabilmek adına kendi istekleriyle göç edebileceği gibi kan davası, savaş ve doğal afet gibi nedenlerle de devlet tarafından onlar adına karar verilebilmektedir. Göç eden bireyin, gittiği yerde sürekli kaldığı, genellikle kırdan kente doğru yapılan göç türüdür. Sürekli göçlerde ekonomik faktörler, siyasi ve sosyal olaylar ile doğal afetler etkilidir (Barışık, 2020:11).

2.1.2. Mevsimlik göçler

Bireylerin yılın belli dönemlerinde ya da mevsimlerinde işçi olarak veya sağlık, eğitim, kültürel vb. nedenlerle yapmış olduğu göç türüne mevsimlik göç denir (Tamer, 2020: 2813). Yer değiştirme bir yılda iki veya daha fazla da olabilir. Yıl içinde farklı bölgelerde bulunan bireyler değişik sosyal ve kültürel yapıyı aynı anda görebilmektedir (Sağlam, 2006: 34).

2.1.3. Emek göçleri

Yaşadıkları kentte, bölgede veya ülkede kendi uzmanlık alanında iş bulamayan veya emeğinin karşılığı yeterli ücreti alamayan kişilerin yaptıkları göçlerdir. Emek göçü kalıcı veya geçici yapılabilir. 2011 yılında Nahcivan ve Azerbaycan'dan Türkiye'ye kaliteli bir hayat sürmek ve çalışmak için yapılan göçler, emek göçüne örnek gösterilebilir (Sayın, Usanmaz ve Aslangiri, 2016: 3).

Emek göçü, gelişmemiş ülkelerden gelişmiş ülkelere doğru, gelişmiş ülke içerisinde ise sanayisi gelişmiş bölgelere doğru yapılmaktadır. Emek göçünün genellikle geçici süreyle yapıldığı görülmektedir (Günay, Atılgan ve Serin, 2017: 43).

2.1.4. Zorunlu-Gönüllü göçler

İnsanların daha rahat, hoşgörülü ve kaliteli bir yaşam sürmek için kendi arzularıyla yaptıkları göçe “gönüllü göç”, savaş, terör, kan davası veya doğal afet gibi nedenlerle kendi isteklerinin dışında yaptıkları göçe ise “zorunlu göç” denir (Ekici ve Tuncel, 2015: 14). İç savaş sebebiyle kendilerini güvende görmeyen Suriyelilerin, Suriye’den Türkiye’ye yaptıkları göç hareketi zorunlu bir göçtür. Suriye göçü, dış göçe de örnek gösterilebilir (Sayın, Usanmaz ve Aslangiri, 2016).

Zorunlu göçler, bireylerin iradeleri dışında, devletin sosyal, güvenlik ve ekonomik gibi birçok hususta aldığı kararlar sonucunda oluştuğu için insanların üzerindeki sosyo-psikolojik etkisi gönüllü göçe kıyasla daha farklıdır (Erkan ve Bağlı, 2005: 109).

2.2. Dış Göçler

Artan küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan politik, ekonomik ve kültürel sonuçlar göç hareketlerinin artmasına ve evrensel bir hareket haline gelmesine sebep olmuştur. Savaş, siyasi nedenler, dini baskı ve işsizlik bireyleri dış göçe iter. Bunun sonucunda bireyler, gönüllü veya zorunlu olarak farklı bir ülkeye göç etmektedirler (Güder, 2016: 130). Mübadele göçleri, beyin göçü ve işçi göçleri olmak üzere üç kısma ayrılır (Günay, Atılğan ve Serin, 2017: 44).

2.2.1. Mübadele göçleri

Mübadele kelimesi, “değiş tokuş” anlamına gelmektedir. Genellikle savaş sonrasında ülke sınırlarının değişmesi sonucu yapılan bir antlaşmanın maddeleri esas alınarak, ülkelerin nüfuslarının karşılıklı olarak değiştiği göçlerdir. Mübadele göçleri toplumsal, siyasi, ekonomik ve kültürel yönleri göz önünde bulundurulduğunda, zorunlu göç türüne örnek gösterilebilir (Tamer, 2020: 2815).

2.2.2. Beyin göçü

Beyin göçü, iyi eğitim almış, işinde uzman, verimli, kalifiye iş gücünün, araştırma yapmak ve çalışmak amacıyla en üretken oldukları dönemde bir başka ülkeye gidip geri dönmeleri durumudur (Bakırtaş ve Kandemir, 2010: 962). Kalifiye eleman yetiştirmesi zaman ve para ister. Göç alan ülke kalifiye elemanın gelmesiyle kazanç elde etmektedir. Göç veren ülke ise para ve zaman harcayarak yetiştirdiği elemanı, başka ülkeye göç ettiği için zarar etmiş olmaktadır (Erkal, 1980: 74).

2.2.3. İşçi göçleri

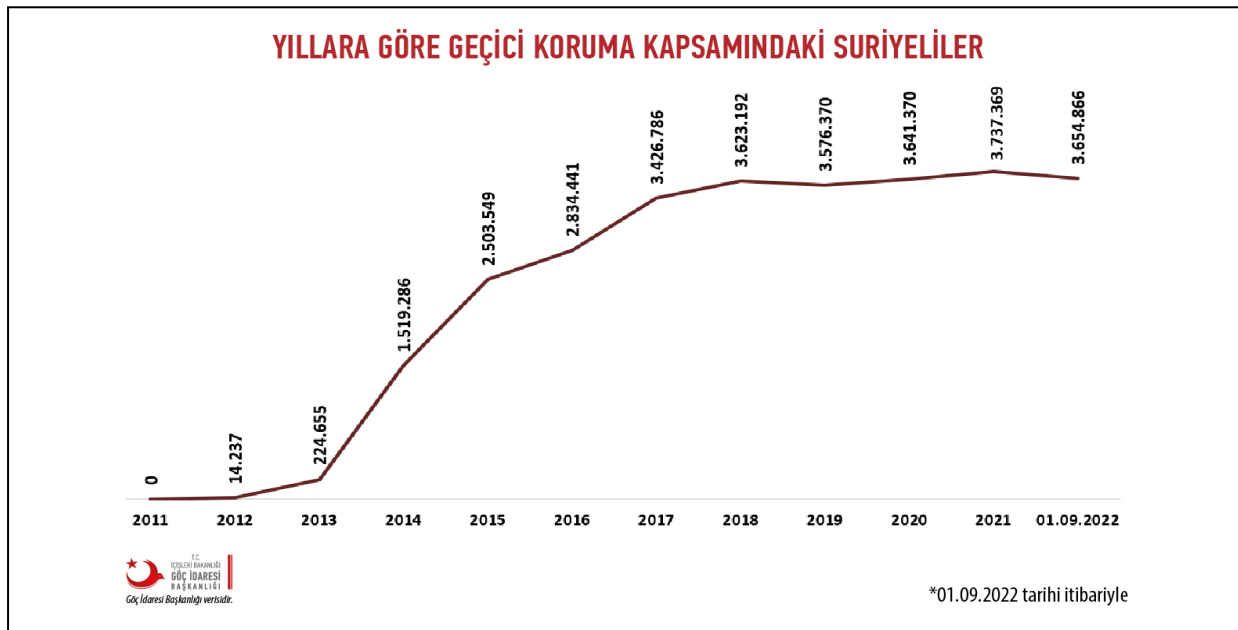
İşgücünün aynı ülke içinde bir bölgeden farklı bir bölgeye veya bir ülkeden farklı bir ülkeye geçmesine “işçi göçü” denir (Günay, Atılğan ve Serin, 2017: 45). Gelişmiş ülkelerde gelişmemiş ülkelere göre işçi ücretleri daha yüksek olduğu ve işçiler emeklerinin karşılığını alabildikleri için göçler gelişmemiş ülkelere doğru akmaktadır. Burada her iki ülke de kar elde etmektedir. Göç veren ülke hem kaybettiği işçi sayesinde döviz elde eder hem de işçi fazlasından kurtulmuş olur. Diğer taraftan göç alan ülke ise elde ettiği hazır işçi sayesinde işçi maliyetlerini azaltmış olacaktır (Sayın, Usanmaz ve Aslangiri, 2016: 3).

3. SURIYE GÖÇÜ

Dünyada birçok ülke, kendi halkına zulmeden Suriye'ye karşı tepki göstermiş ancak Suriye halkı için kalıcı çözümler üretilmemiştir. Türkiye ise “Açık Kapı Politikası” ile Suriyeli göçmenlere “Geçici Koruma Statüsü” vermiştir (Ağır ve Sezik, 2015: 96). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin verilerine göre Türkiye, geçici koruma altında kayıtlı 3.6 milyon Suriye vatandaşı ve yaklaşık 330.000 diğer uyruklardan olan kişilere ev sahipliği yapmaktadır (unhcr.org/tr, 10.09.2022). Suriyeli sayısı kayıtlı veya kayıtsız olarak sürekli artmakta ve çoğunlukla deniz veya kara yoluyla Türkiye'ye gelmektedirler (Akşit, Bozok ve Bozok, 2015: 92). Barınaklarda olan Suriyeliler kayıtlı, barınak dışında olan Suriyelilerin bir kısmı kayıtlı bir kısmı ise kayıtsız olarak yaşamaktadır (Ağır ve Sezik, 2015: 97).

Büyük bir göç dalgasına maruz kalan Türkiye, göç yönetimi konusunda idari ve hukuki yönden bazı düzenlemeler yapmak durumunda kalmıştır. Göç sürecini yönetebilmek için 2013 yılında “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)” isminde bir kanun çıkartılmıştır (Baykal ve Yılmaz, 2020: 643). 2014 yılında ise, bu kanunun 91. maddesine istinaden sadece Suriye vatandaşları için bir “Geçici Koruma Yönetmeliği” çıkarılmıştır (Güzel, 2018: 105).

Aynı kanunla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) şimdiki adıyla Göç İdaresi Başkanlığı kurularak göç süreci daha planlı bir şekilde yönetilmek istenmiştir. Yabancılarla ilgili bütün işlemleri GİGM aracılığıyla yapılmak amaçlanmıştır. Cenevre Sözleşmesi'nde bulunan “coğrafi çekince” sebebiyle Suriyeliler, mülteci statüsüne sahip değildir. Türkiye'de “geçici misafir” algısıyla ikamet etmektedirler. Ayrıca “Şartlı mülteci” gibi terimlerin telaffuz edilmesi mülteci statüsünün verilmesinde “coğrafi çekincenin” devam ettiğini göstermektedir. Kolluk kuvvetlerle yapılan göç işlemleri GİGM'nün kurulması ile terk edilerek “sivil bürokratik bir yapıya” geçilmiştir (Baykal ve Yılmaz, 2020: 648).



Şekil 1: Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler (Kaynak: goc.gov.tr, 09.09.2022)

Şekil 1'e göre 01.09.2022 tarihi itibarıyla Türkiye'de geçici koruma kapsamında 3.654.866 Suriyeli bulunmaktadır. 2018 tarihinden itibaren göç konusunda çok dalgalanma yaşanmamıştır.

**GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİLERİN
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNE GÖRE DAĞILIMI (5 İLDE 7 BARINMA MERKEZİ)**

İL	GBM ADI	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
ADANA (1)	Sarıçam	16.044	16.044
HATAY (3)	Altınözü	3.446	6.669
	Yayladağı	3.210	
	Apaydın	13	
KAHRAMANMARAŞ (1)	Merkez	9.776	9.776
KİLİS (1)	Elbeyli	8.084	8.084
OSMANİYE (1)	Cevdetiye	7.570	7.570
TOPLAM		48.143	
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ DIŞINDA BULUNAN SURIYELİ SAYISI			3.606.723



*01.09.2022 tarihi itibarıyla

Şekil 2: Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Geçici Barınma Merkezlerine Göre Dağılımı
Kaynak: goc.gov.tr, 09.09.2022

Şekil 2'ye göre şuan Adana'da 1, Hatay'da 3, Kahramanmaraş'da 1, Kilis'de 1 ve Osmaniye'de 1 adet olmak üzere 7 tane geçici barınma merkezi bulunmaktadır. Bu barınma merkezlerinde 48.143 Suriyeli bulunmaktadır. Geçici barınma merkezlerinin dışında 3.606.723 Suriyeli bulunmaktadır (goc.gov.tr, 09.09.2022).

4. SURIYE GÖÇÜNÜN GAZİANTEP'İN KENTLEŞME SÜREÇLERİNE ETKİLERİ

Gaziantep'in Anadolu'nun ilk yerleşim yerlerinden biri olması ve Akdeniz Bölgesiyle Mezopotamya'nın kesiştiği bölgede yer alması sebebiyle tarih boyunca çeşitli milletlere ev sahipliği yapmıştır. Gaziantep'in yoğun göç alması sebebiyle zamanla Türkiye'nin nüfus artış hızının çok üzerine çıkmıştır. Gaziantep, yerel halkı, eğitim için çeşitli ülkelerden gelmiş üniversite öğrencileri ve Arap nüfusundan oluşan "heterojen yapıya" sahiptir (Yalçın, 2020: 27). 2021 verilerine göre Gaziantep'in nüfusu **2.130.432**'dir (nvi.gov.tr, 11.07.2022).

Özellikle Suriye göçü, Gaziantep'in nüfus artışında en büyük etkidir. **En çok** geçici koruma kapsamındaki Suriyelileri barındıran kent, **549 bin 788 Suriyeli** ile **İstanbul'dur**. Gaziantep, **465 bin 378 kişiyle** İstanbul'dan sonra geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin en çok bulunduğu ikinci kenttir. Gaziantep'i ise **383 bin 970 kişi** ile **Şanlıurfa** takip etmektedir. Suriyelilerin yerel nüfusa oranla **en yoğun** olduğu kent ise **% 38,5 ile Kilis'tir**. Kilis'te 145 bin 826 Türk vatandaşı ve kayıtlı olan 91 bin 158 Suriyeli bulunmaktadır. Suriyeli nüfus yoğunluğunda Kilis'i **% 18** oran ile Hatay takip etmektedir (multeciler.org.tr, 10.09.2022).

4.1. Suriye’den Gaziantep’e Yoğun Göç Yaşanmasının Sebepleri

“Şehrin Suriye ile olan tarihi, kültürel, toplumsal, ekonomik ve ticari bağları nedeniyle, Gaziantep Suriyeli göçmenlerin ilk uğrak kentlerinden biri olmuştur” (Yalçın 2020: 28). Suriye’den Gaziantep’e yoğun göç yaşanmasının en önemli sebepleri arasında Gaziantep’in konum bakımından Suriye’ye yakın olması, iş imkânlarının daha elverişli olması, diğer kentlere göre Gaziantep’te ekonomik açıdan geçim etmenin daha kolay olması ve yerel halkın geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere karşı hoşgörülü olması gibi nedenler sıralanabilir. Mesken ve kira fiyatlarının diğer kentlere göre Türkiye ortalamasının üzerinde olması insanları zorlasa da Gaziantep’i seçme konusunda dezavantaj oluşturmamıştır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede, dışardan bakıldığında, geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler ile yerel halkın kültürleri ve yaşam tarzı benzermiş gibi görünse de gerçek de böyle olmadığı, yaşam tarzı ve kültür farklılığının yaşandığı belirtilmiştir. Zaman içinde bu iki halk birbirlerinin yaşam şekline alışmıştır. Örneğin uyku düzeni farklı olan ve gece geç saatlere kadar çevreye rahatsızlık veren Suriyeliler, 2016 yılından itibaren iş hayatına atılması vesilesiyle daha düzenli bir hayat sürmeye başlamışlardır.

Gaziantep kentinde Suriye göçü beklenenin aksine ciddi bir karışıklık yaratmamıştır. Kentteki kamu kurum ve kuruluşlarının göç konusunda çalışmalarını yürütebilmesi ve yerel halkın geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere karşı hoşgörülü olması kitlesel göç sürecinin daha rahat atlatılmasını sağlamıştır. Ancak “misafirlik” durumunun uzun sürmesi gösterilen hoşgörünün azalmasına neden olmuştur (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

4.2. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin Suriye Göçüne Yaklaşımı

“Suriyelilerin kitlesel göçü karşısında ilk harekete geçen belediyelerin başında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi gelmektedir. Belediye bünyesinde kurumsal kapasiteyi arttırmak ve göç yönetimini sağlamak adına Türkiye’de bir belediyenin kurmuş olduğu ilk ve tek müdürlük olan Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü, 2016 yılı Ocak ayında Kadın Aile Eğitim ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı çatısı altında kurulmuştur” (Yalçın 2020: 30).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Suriye göçünü bir problem olarak değerlendirmemiş, göç olayına, görev bilinciyle yaklaşmıştır. Ortaya çıkabilecek sorunları tahmin ederek, problemleri önlemeye odaklanarak çalışmalarını sürdürmüş, sorunların ortaya çıkmasından sonra ise rasyonel hareket ederek çözüm arayışı içine girmiştir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede, bu noktada problemlerin ana kaynağına inebilmenin ve şehrin ihtiyaçlarını doğru tespit edebilmenin önemli olduğu vurgulanmıştır. Kentte yapılan bir uygulamadan örnekle, “Suriyelilerin yoğun olarak yaşadıkları mahallelerde Suriyeliler içinden birer muhtarın seçilmesi sağlanmış ve bu yolla Suriyelilerin ihtiyaçlarının özyönetim yoluyla tespiti ve bu ihtiyaçların etkin bir şekilde belediyeye bildirilmesi sağlanmıştır” (Yalçın 2020: 30).

Kamu kuruluşları ve yerel yönetimlerle birlikte kenti sürekli gözetim altında tutup, gelen talepleri değerlendirerek ve kentin ihtiyaç haritasını çıkartarak en doğru ve faydalı bir çalışma yöntemi oluşturulmaktadır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, bu düşünceyle ve bilinçle hareket ederek ilçe belediyeleri, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları ile birlik ve beraberlik içinde ortak hareket ederek önemli çalışmalar yapmıştır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

4.3. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Suriyelilere Yönelik Yürüttüğü Faaliyetleri

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede Suriyelilere sunulan hizmetlerin nasıl tespit edildiği hakkında sorular sorulmuş ve şu yanıt alınmıştır:

“Suriyelilerin ihtiyaçları, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’ne doğrudan gelen başvurular yoluyla tespit edilir. Bu başvurular belediyeye ait sosyal medya ve web sitesi üzerinden veya 153 çağrı hattı aracılığıyla yapılır. Bunun yanın sıra kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının yönlendirdiği talepler ile belediyenin kurmuş olduğu Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü Merkezi altında Sosyal Araştırma Merkezi aracılığıyla ihtiyaçlar tespit edilir. Sosyal Araştırma Merkezi, özellikle dezavantajlı bölgeleri hane hane gezerek saha araştırması yapar ve ihtiyaç haritası oluşturur. Saha araştırması Türk vatandaşları ve Suriyeliler için yapılır. Hem her bireyin ayrı ayrı ihtiyaçları belirlenir hem de söz konusu bölge bir bütün olarak incelemeye alınır. Saha çalışması daha etkili ancak daha maliyetli bir yöntemdir. 153 çağrı hattı, web ve sosyal medya üzerinden alınan talepler, ihtiyaçları tespit etme ve yerine getirme açısından daha pratik ve hızlıdır.” (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Özellikle 2016 yılından bu yana nüfusu hızla çoğalan Suriyelilerin acil olan ihtiyaçlarını karşılamak, entegrasyon süreci ve kent hakkında bilgilendirmek için Toplum Merkezleri kurmuştur. “Ensar kenti olmakla övünen Gaziantep, 2016 yılında Uluslararası Göç Örgütü’nün (IOM) teknik ve finansal desteği ile Ensar Toplum Merkezi’ni kurmuştur. Halen devam eden işbirliği neticesinde Ensar Toplum Merkezi aracılığıyla Suriyelilere yönelik hukuk, sağlık, istihdam, eğitim, sosyal hizmetler, kültürel ve sportif faaliyetler alanlarında rehberlik, bilgilendirme ve danışmanlık hizmeti sunmaya devam etmektedir” (Yalçın, 2020: 30).

Suriyeli nüfus yoğunluğunu karşılayabilmek için Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve Mavi Hilal Vakfı tarafından Toplum Merkezi kurulmuştur. Toplum Merkezinde hem Suriyeliler hem de yerel halk için sanat ve hobi kursları, çamaşırhane, danışmanlık hizmeti, cep sineması gibi hizmetler sağlanmaktadır. Bunların yanında çocuk dostu alanlar oluşturmak, psikososyal destek hizmetleri vermek sunulan diğer hizmetler arasındadır. “Alman Kalkınma ve İşbirliği Kurumu (GIZ)” ve Suriyelilerin de katılımıyla birlikte bakım ve onarım, tadilat çalışmaları yapılmaktadır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Sosyal Araştırma Merkezini (SARMER) kurarak şehrin “sosyal risk haritasını” oluşturmuştur. Bu yolla yaklaşık 3500 kadar Suriyeli aileye yardım eli ulaştırılmıştır. Şiddet gören Türk ve Suriyeli kadınlar için kadın sığınma evleri açılmış, psikososyal destek ve barınma hizmetleri, çocuklara ve kadınlara danışmanlık hizmetleri verilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Suriye göçü, sadece sosyal hizmetlere olan ihtiyacı artırmamış, sosyal yardımların yanı sıra konut, kanalizasyon, içme suyu, çevre sağlığı ve sağlık hizmetleri, ulaşım ile park ve yeşil alanlar, eğitim ve katı atık yönetimi gibi birçok alanda gereksinimleri arttırmıştır (Yalçın, 2020: 29).

Otellerle anlaşma yapıp, yalnızca kış mevsiminde sokakta kalan kişiler için otellerde barınma hizmeti verilmektedir. İhtiyaç sahiplerine, yüksek olmayan miktarlarda yalnızca belirli bir süre için kira desteği sağlamaktadır. Ancak bu hizmetlerin dışında belediyelerin sağladığı herhangi bir barınma hizmeti bulunmamaktadır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmeye göre geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin kentleşmesini sağlamak adına verilen sanatsal ve kültürel hizmetler, sosyal yardım (kömür, yiyecek vb.), ulaşım, eğitim hizmeti (okul öncesi eğitim, mesleki eğitim kursları vb.) ve su ihtiyacı Suriyelilerin gelmesiyle en çok duyulan ihtiyaç türü olmuştur (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi göç sonucu artan ihtiyaçları karşılayabilmek için 2016 yılından beri özellikle çocuk ve kadınlara yönelik eğitim, spor, sosyal ve kültürel faaliyet alanlarında çalışmalar yürütmektedir. Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÖMER), İngilizce, Türkçe ve Arapça kursları ile temel dersler gibi eğitim hizmeti sağlanmaktadır. Öte yandan basketbol, Uzakdoğu sporları, futbol, badminton, ampute, jimnastik, basketbol takımı, resim dersi, fotoğrafçılık ve çocuk kulübü, bilgisayar ve teknoloji kursları açılmıştır. Sadece Türk değil, Suriyeli gönüllü eğitimler de Suriyeli ve Türk çocuklara hizmet vermektedir. Bu şekilde geçici koruma altındaki Suriyelilerin de sorumluluk alması sağlanarak sosyal uyumun sağlanması adına hizmet edilmiş olmaktadır (Yalçın, 2020: 31).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede sunulan hizmetlerin yeterliliği konusunda sorular sorulmuş ve şu yanıt alınmıştır:

“Sosyal Yardım (Kömür, Yiyecek vb.) hizmetini kısmen sağlayabiliyoruz diyebilirim. Çünkü artık çok büyük bir şehir. Suriyelilerle birlikte 2.6 milyonluk bir şehir. Ulaşım, su ve eğitim hizmetlerimiz ise evet yeterlidir. Bu noktada ciddi yatırımlar yapıldı. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin kentleşmesini sağlamak adına verilen sanatsal ve kültürel hizmetler kısmen yeterli oluyor. Çünkü talep olduğu için kontenjan sıkıntısı yaşanıyor. Tabi ki pandeminin de etkisi var. 12 kişiden fazla kursiyer alamıyoruz.” (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Bu yanıttan hareketle, Gaziantep'teki Suriyeli nüfusun yoğunluğu ve sunulan hizmetin niteliğine göre sağlanan hizmetler yetersiz gelmektedir.

4.4. Suriye Göçünün Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Kente Sunduğu Hizmetlere Etkileri

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede Suriye Göçünün, Gaziantep kentinde sunulan hizmetleri niceliksel olarak nasıl etkilediği sorulduğunda şu yanıt alınmıştır:

“Ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerinin verilmesi, su ve kanalizasyon hizmetlerinin verilmesi, sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kütüphane, spor, dinlenme, eğlence vb. hizmetler için yerler yapmak konusunda niceliksel olarak artış yaşanmıştır. İmar, çevre, park ve bahçe düzenlemesi, çevre kirliliğinin (görüntü, gürültü, hava, su vb.) giderilmesi, meslek ve beceri kazandırma kursları, sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile her türlü sosyal ve kültürel hizmetler verme konusunda yine aynı şekilde artış yaşanmıştır. Ancak meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak adlarının değiştirilmesi konusunda herhangi bir değişiklik olmamıştır. Arapça yazılan dükkân isimlerinin artması sonucu belediye ve valilik ortak karar alarak bu isimlerin Türkçe

veya Latin alfabe olması konusunda bir çalışma başlattı. Ancak belediyenin doğrudan bu konuyla ilgili yürüttüğü bir çalışması olmamıştır. Belediye yalnızca durumdan haberdar edilmiş ve söz konusu değişikliği dükkân sahipleri yapmıştır.” (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin verdiği hizmetleri niteliksel anlamda da etkileyen kitlesel göç, özellikle ulaşım ve toplu taşıma hizmetinin niteliğini olumsuz etkilemiştir. Ulaşım hizmeti yerel halka ve Suriyelilere yetmemeye başlamış ve toplu taşıma araçları kapasitesinin üzerinde yolcu taşımak durumunda kalmıştır. Niteliksel olarak etkilenen diğer bir hizmet türü ise su ve kanalizasyon hizmetidir. Hal böyle olunca yüksek tutarda bir bütçe ayrılarak kentlin su ve alt yapı ihtiyacının giderilmesi sağlanmıştır. Eğitim, sağlık ve kültür alanında nitelikli hizmet sağlayabilmek için yeni merkezler, bina ve tesisler inşa edilmiştir. Bunların yanı sıra eğlence, kütüphane, spor ve dinlence vb. hizmetler için yapılmış ve halen yapımı süren tesisler ile artan ihtiyaç karşılanabilmiş ve hizmet niteliğinde bir yoksunluk yaşanmamıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Ajanslarının da desteklediği uzman kişilerle yürütülen projeler sayesinde bu hizmet türünün niteliğinde olumlu yönde bir etki yaşanmıştır. Artan nüfus yoğunluğu nedeniyle yeni yerleşim alanlarının imara açılması, yeşil alanların daralmasına ve yetersiz kalmasına yol açmaktadır. Suriye göçü, imar çalışmaları, çevre, park ve bahçe düzenlemesini olumsuz yönde etkilemiş, daha fazla bireye yetebilmek için hizmetlerin kalitesi düşmüştür. Örneğin önceleri görsek anlamda daha ayrıntılı ve güzel düzenlenen parklar, kullanan insan sayısı arttıkça standart olarak dizayn edilmeye başlanmıştır. Meydan, bulvar, cadde, yol ile sokak isimlerinin değiştirilmesi konusunda nitelik yönünden herhangi bir değişiklik olmamıştır. Sağlık alanında yeni merkezlerin ve tesislerin kurulması ile yeni meslek ve beceri kazandırma kurslarının açılması hizmetlerin niteliği yönünde olumlu etki yaratmıştır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede, Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin hizmet sunumunda karşılaştığı sorunlar sorulmuş ve şu yanıt alınmıştır:

“Suriyelilerin Türkiye’ye ilk geldiği dönemlerde belediyenin en çok şikâyet aldığı konu çevre ve gürültü kirliliğiydi. Suriyelilerin bu dönemde çalışma izinleri olmadığı için geç saatlerde yatması ve uyanması, her saatte yoğun olarak parkları ve toplu taşıma araçlarını kullanmaları yerel halkı rahatsız etmiştir. Ancak Suriyelilerin çalışma hayatına başlamalarıyla daha düzenli bir hayatlarının olması, Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin, ortak kullanım alanlarının nasıl kullanılacağı konusunda broşür ve kitapçık dağıtması, kısa videolarla bilgilendirme yapmasıyla sorun önemli ölçüde giderilmiştir.” (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede bu hizmetlerin karşılanması sırasında bir takım sorunlarla karşılaşıldığı, ancak sorunları çözmek adına kaynak oluşturulduğu belirtilmiştir. Sağlık alanında asıl sorumluluk Sağlık Bakanlığında olması nedeniyle belediye olarak bir sorunla karşılaşılmamıştır. Karşılaşılan sorunların temel sebepleri bütçe ve nitelikli insan kaynağıdır. Örnek verilecek olursa, mesleki beceri kazandırma kurslarının açılması konusunda sıkıntı yaşanmıştır. Fazla talep olduğu için var olan kurslar yetersiz kalmış, yeni kurslar açmak için de bütçeye ve nitelikli insana ihtiyaç duyulmuştur.

Göç İdaresi Başkanlığı, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve diğer kurumların yürüttüğü dil eğitimleriyle Suriyelilerin Türkçe öğrenmesi, meslek edindirme eğitimleri gibi sosyal uyum çalışmaları, sorunların çözümünde ilk dönemlere kıyasla önemli bir ilerleme sağlamıştır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik politikalar oluşturup uygulanırken herhangi bir zorlukla karşılaşılıp karşılaşılmadığı sorulmuş ve şu yanıt alınmıştır:

“Biz bu politikaları uygularken iki temel zorlukla karşılaşyoruz. Birincisi, göç yönetimi konusunda belediye kanununa göre Gaziantep Büyükşehir Belediyesine direkt atfedilen bir görev veya sorumluluk yok. Yine biz belediye kanunu çerçevesinde çalışmalar yapıyoruz. Genelde herhangi bir problemle karşılaşmıyoruz ama örnek veriyorum sağlık alanında bir çalışma yürütürken zaman zaman Sağlık Müdürlüğü tarafından uyarılabiliyoruz ‘bu bizim alanımız diye’. Toplum merkezleriyle birlikte dil ve etüt kursları veriyoruz. Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından ‘eğitim bizim işimiz, belediye bunun dışında kalmalı’ gibi geri dönüşler alabiliyoruz. Haklı olarak başka bir kurumun çalışma alanına girmeden çalışmalarımızı yürütmek gerekiyor. Ancak bizden de talep edilen bir hizmet var. Bu noktada daha spesifik, sınırları çizilmiş bir belediye kanunu olsa ve göç yönetimi konusunda belediyelere de bu yetki ve sorumluluk verilse daha rahat oluruz. Stratejik plan ve projelerimizi oluştururken bu kanuna atıfta bulunarak daha geniş düşünebiliriz. İkinci en önemli zorluk ise bütçedir. Belediyeler nüfusu ölçüsünde merkezi hükümetten bir gelir alıyor ve bu gelire göre de hizmetlerini planlıyor ama Suriyeliler hesaba katılmıyor. Şuan Gaziantep’te resmi olarak 463 bin geçici koruma altında Suriyeli var. Bu da şehrin nüfusunun % 22 sine denk geliyor. Belediye olarak almamız gereken geliri % 22 eksik alıyoruz diyebiliriz.” (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Diğer bir soruda bu zorlukların nasıl aşıldığı sorulmuş ve şu yanıt alınmıştır:

“Bütçe sıkıntısı konusunda uluslararası kuruluşlarla iş birliği yaparak aşmaya çalışıyoruz. Mevzuat konusunda yapacağımız çalışmalarda her projemize bir protokol oluşturup bu protokolü Valilik onayına sunuyoruz. Valilikten onay aldıktan sonra çalışmalarımızı yürütüyoruz.” (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik çalışmalarında daha çok yerel kuruluşlar olarak Valiliklere bağlı tüm il müdürlükleri ile işbirliği yapılarak hareket edilmektedir. Aile Sosyal Hizmetler, Emniyet Genel Müdürlüğü, sivil toplum kuruluşları (STK), Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ve bölgede hizmet veren yerel sivil toplum kuruluşları, Üniversiteler, Milli Eğitim İl Müdürlüğü, Türkiye Bilimsel, Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ve Türkiye Belediyeler Birliği örnek gösterilebilir.

Uluslararası kuruluş olarak Birleşmiş Milletlerin neredeyse tüm ajanslarıyla işbirliği yapılarak çalışılmaktadır. UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu), IOM (Uluslararası Göç Örgütü) ve UNHCR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) bunların başında gelmektedir. Bunların yanı sıra, büyükelçiliklerle ve WHH (Welthungerhilfe-Dünya Açık Yardım Fonu) gibi sivil toplum kuruluşları ile de çalışılmaktadır. İş birliği içerisinde bu kuruluşlarla birlikte çalışmak Gaziantep’in dış ilişkilerini ve kültürel dokusunu değiştirmektedir. Gaziantep’te bir dönem sivil toplum kuruluşlarında ve Uluslararası kuruluşlarda çalışan yaklaşık dört bin yabancı kişinin kentte farklı bir kültür oluşturması, kentin kültürel dokusuna olumlu anlamda katkı sağlamıştır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede uluslararası kuruluşlarla yapılan işbirliğinin kentin dış ilişkilerinde nasıl bir etki yarattığı sorulmuş ve şu yanıt alınmıştır:

“Gaziantep özellikle son beş yılda göç yönetimi konusunda uluslararası alanı meşgul ediyor. Birçok birleşmiş milletler programları, uluslararası çalıştaylar Gaziantep’i çalışmalarından dolayı önemli bir aktör olarak görüp, bu etkinliklere davet ediyor. Biz bu şekilde şehrimizi ve ülkemizi temsil etme fırsatı yakalıyoruz. Göç olgusu Türkiye’nin iç politikasında kendi iç işleyişimizde çeşitli sıkıntıları doğuruyor. Ama dış ilişkilerimizi düşündüğümüzde bizim en güçlü olduğumuz noktalardan biri. Çünkü gerçekten çok kıymetli çalışmalar yapılıyor.” (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

4.5. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Kente Yerleşme Düzeni

Gaziantep’in sanayi kenti olması, dezavantajlı göçmenlerin ikamet ettiği bir kent olmasına sebep olurken, kente katkı sağlayan sanayicilerin de kentte ikamet etmesini sağlamaktadır. Suriyelilerin Gaziantep’te yerleşme düzenleri ekonomik durumlarına ve kira fiyatlarına göre şekil almıştır. Ekonomik durumları elverişli olan Suriyeliler, refah seviyesi yüksek olan Türk vatandaşlarının ikamet ettiği yerlerde yaşamaktadırlar. Ekonomik durumu orta seviyede olan kişiler ise kira fiyatları diğer yerlere kıyasla daha uygun olan bölgelerde yaşamaktadırlar.

Ekonomik durumu elverişli olmayan Suriyeliler ise ikamet etmek için yüksek katlı binaların olmadığı, müstakil ev tarzı meskenlerin olduğu mahallelerde yaşamaktadırlar. Bu meskenler elektrik ve su aboneliklerinin olduğu ve yapı ruhsatlı olan bölgeler olmasına rağmen Gaziantep’te çarpık kentleşmeye sebep olmaktadır. Gaziantep’te Suriyeli nüfusunun, en yoğun bulunduğu bölge Şahinbey İlçesidir. Bu ilçede yaklaşık 270.000 bin Suriyeli bulunmaktadır. Bu yoğunluğun nedeni yeni kurulan Şehitkamil İlçesinin yollarının ve apartmanlarının yeni mevzuata göre yapılması ve ev kiralalarının diğer bölgelere kıyasla daha yüksek olan bir bölge olmasıdır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022). Şehitkamil İlçesinde ev kiralaları 4.000 TL ile 6.500 TL arasında farklılık göstermektedir. Evlerin konfor, genişlik ve yaş özelliklerine göre kira fiyatları yükselmektedir. Şahinbey İlçesi ise çarpık kentleşmenin ve daha eski yerleşimlerin olduğu bir bölgedir. Burada yaşamak ekonomik açıdan daha düşük maliyette olduğu için bu bölge tercih edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022). Şahinbey İlçesindeki kira tutarları ise 1.900 TL ile 3.400 TL arasında değişiklik göstermektedir. Kent merkezinin kuzeyinde bulunan Karşıyaka bölgesi, kent merkezinin güneyinde bulunan Cumhuriyet-Vatan mahalleleri arasındaki bölgeler ile şehrin güneybatısındaki Karataş ve Güneykent bölgeleri Suriyelilerin yoğun olarak buldukları bölgelerdir. Bu bölgelerde yaşayanların gelir seviyesi orta düzeydedir. Gaziantep’in kuzey batısı, Suriyelilerin sayıca en az buldukları gelir düzeyi yüksek olan bir bölgedir. En az oldukları diğer bir bölge ise Gaziantep’in merkezi yani çekirdek kısmıdır (Sönmez, 2016: 394).

4.6. Konut Tercih ve Konut İhtiyacı

Suriyelilerin Gaziantep’teki artan nüfusu, kentte konut ihtiyacını arttırmıştır. Gaziantep bir sanayi şehri olduğu için barınma ve mesken konusunda zaman zaman sıkıntılar yaşanmaktadır.

Özellikle kent nüfusunun bir anda % 22 oranında artmış olması, kentte 3 tane üniversitenin olması, kentte sivil toplum kuruluşlarının ve Birleşmiş Milletler Ajanslarının bulunması Gaziantep’te yoğun bir konut ihtiyacı doğurmuştur. Bu durum da kira ve konut fiyatlarını artmasına sebep olmuştur. Hem Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) hem belediyenin desteği hem de özel firma ve müteahhitlerin çalışmalarıyla mesken yapımı arttırılmıştır. Örneğin TOKİ’nin Güney Şehir ve 50.000 konutluk Kuzey Şehir Projesi ile yeni mahalleler inşa edilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022). Kuzey Şehir Projesi, TOKİ’nin 2023 yılına kadar tamamlanacak olan 300,000 bin kişinin yaşayacağı yeni bir yerleşim bölgesi olacaktır. Şehitkamil İlçesinde 8,5 milyon metrekare alan üzerine kurulacak olan Kuzey Şehir, Türkiye’nin en büyük toplu konut alanlarından biri olacaktır (toki.gov.tr, 13.07.2022).

Suriyeliler, kira fiyatları ve ekonomik durumları sebebiyle daha çok apartman dairelerinde veya müstakil evlerde ikamet etmektedirler. Ekonomik seviyeleri iyi olmayanlar çarpık kentleşmenin olduğu eski yerleşim yerlerindeki müstakil evlerde, ekonomik durumu daha elverişli olanlar ise apartman dairesinde yaşamaktadırlar. Suriyelilerin gelir seviyesi konut seçimindeki en etkili faktördür (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

4.7. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Çarpık Kentleşmeye Etkileri ve Gettolaşma Eğilimi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede, Gaziantep’te Suriye göçünden evvel de çarpık kentleşmenin olduğu belirtilmiştir. Kentteki çarpık kentleşmenin sebebini tamamen Suriye göçüne bağlamanın doğru olmadığı ancak Suriyelilerin gelişle de kentteki çarpık kentleşmenin devam ettiği vurgulanmıştır.

Görüşme sırasında başka bir soruda kentteki geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerde gettolaşma eğilimi gözlenip gözlenmediği sorulmuştur ve şu yanıt alınmıştır:

“Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerde kısmen gettolaşma eğilimi görülüyor denilebilir. Abdal veya Romen kişilere Suriyeliler arasında “dom “deniliyor. Bu aidiyetlik duygusu gelişmiş olan gruplar bir arada yaşayıp ortak hareket etmektedirler. Bu gruplarda kısmen bir gettolaşmadan bahsedilebilir. “Dom “denilen bu gruplar şimdilik sayıca küçük gruplar oldukları için şehirde olumsuz bir etki veya sorun oluşturmamaktadır. Ancak Gaziantep’te bazı bölgelerde, örneğin Şahinbey İlçesindeki bazı mahallelerde Suriyeli sayısının Türk sayısına ulaştığı tespit edilmiştir. Hoşgör Mahallesi ve Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu İnönü Caddesi gettolaşma konusunda potansiyelin olduğu bölgelerdir. Şuan için bir sorun olmasa da kontrol altında tutulması gerekiyor.” (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Gaziantep’ in bazı bölgelerinde Suriyeli nüfus artışını önlemek için Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin yaptığı direkt bir çalışma olmasa da, Göç İdaresi Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı altında ulusal bir politika uygulanmaktadır. Yürütülen politikaya göre herhangi bir mahallede Suriyeli nüfusu, yerel nüfusun % 30’unu geçtiyse o mahalleye artık Suriyeliler kabul edilmeyip, ikamet etmelerine izin verilmemektedir. Suriyeli nüfus yoğunluğunun daha az olduğu mahallere gönderilmektedirler (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

4.8. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Gaziantep'in Kentsel Yaşantısı, Kültürü ve Yerel Halkı İle Arasındaki Uyum

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede, Suriyelilerle Gaziantep'in yerel halkı arasındaki uyumun devam eden bir süreç olduğu belirtilmiştir. Tamamen bir uyumsuzluktan bahsetmenin doğru olmayacağı, kısmen de olsa bir uyumun olduğu ve halen devam ettiği vurgulanmıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin, bu zamana kadar ortak alanları kullanma, dil öğrenme, ortak etkinliklere katılma gibi uyum adına yürüttüğü çalışmaları, sürece fayda sağlamıştır. Ancak Suriyeliler ve yerel halk arasındaki ayrım kendini göstermektedir. Bu konudaki en önemli faktör zamandır. Gelecekte de yapılan projeler ve çalışmalar devam ettirilerek uyum konusunda daha çok ilerleme kaydedileceğine inanılmaktadır.

Görüşmede Suriyelilerin, Gaziantep'in yerel halka uyum sağlamalarına kıyasla Gaziantep'in kültürüne ve kentsel yaşantısına uyum sağlamaları noktasında daha başarılı oldukları belirtilmiştir. Örneğin 2016 yılından itibaren Suriyelilerin iş hayatına başlamaları ile paralel olarak uyku düzeninin daha normale dönmesi, ortak kullanım alanlarında nasıl davranış sergileyeceği gibi birçok konuda yerel halka uyum sağladıkları vurgulanmıştır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

4.9. Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyelilerin Kentteki İş Hayatı

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede, geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Gaziantep'te geçimlerini nasıl sağladıkları sorulduğunda, birinci sırada ücret kazancının olduğu, hayatlarını ücret kazancı elde ederek sürdürdükleri belirtilmiştir. Geçici koruma altındaki Suriyelilerin birçoğu ücret karşılığı çalışarak geçim etmektedirler (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin % 61.3'ü ilköğretim ve daha düşük eğitim seviyesine sahiptirler. Bu sebeple daha çok nitelik ve yüksek eğitim seviyesi istemeyen işlerde ücret karşılığı çalışmaktadırlar. Bu durumu fırsat bilen işverenler de Suriyelileri düşük ücretle çalıştırıp, yerel işgücü istihdamını azaltmaktadırlar. Rekabetin artması ücretlerin giderek düşmesine neden olmaktadır (Duruel, 2017: 210-211). Düşük ücretle çalışmak istemeyen yerel işgücü, işten ayrılmaktadır. Bu durum kentte işsizlik ve istihdam sorununu ortaya çıkmaktadır. Birçok Suriyeli ağır işlerde kullanılmakta ve kaçak olarak sosyal güvencesi olmadan çalıştırılmaktadır. İşverenlerin Suriye göçünü bu şekilde lehine kullanması emek sektörünü olumsuz etkilemektedir. Suriyeliler yüzünden iş bulamadıklarını düşünen yerel halk, Suriyelilere karşı tepkilidir (Özdek ve Özdemir, 2018: 74).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme sonucunda geçimlerini sağlama konusunda "serbest meslek kazancının" ikinci sırada, "kar payı" ve "menkul sermaye iradının" ise üçüncü sırada yer aldığı belirtilmiştir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022). Geçici koruma altındaki Suriyelilerin "herhangi bir işverene bağlı olmadan kendi ilmi ve mesleki bilgisiyle" serbest meslek kazancı elde edebilmesi ya da sermaye üzerinden menkul sermaye iradı ve kar payı elde edebilmesi, mal varlığının ve ekonomik durumunun iyi olmasını gerektirir.

Ancak Suriyelilerin birçoğunun maddi durumu elverişli olmamakla birlikte korumaya ve bakıma muhtaçtırlar. Hayatlarını da bir işverenin yanında çalışıp, beden gücünü kullanarak kazanmaktadırlar. Bu sebeple bu kazanç türleri ikinci ve üçüncü sıralarda yer almaktadır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşmede, “geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin Gaziantep’te iş hayatında ağırlıklı olarak hangi sektörlerde yer aldığı” sorulduğunda, en çok ticaret sektöründe buldukları, tarım ve hizmet sektörünün ikinci sırada bulunduğu belirtilmiştir. En az buldukları sektör ise sanayi sektördür (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile yapılan görüşme, 12.04.2022).

Suriyeliler, Gaziantep kentinin çeşitli mahallelerinde lokanta, bakkal ve kafe gibi işletmeler kurarak ya da bir işverene bağlı olarak işyerlerinde garson, işçi veya inşaat işçisi gibi değişik iş alanlarında çalışarak hayatlarını kazanmaktadırlar (Yaylı ve Ökde, 2019: 315). Gaziantep şehrinde Nisan 2022 yılı itibariyle Suriyelilerin açtığı 4.923 adet işletme bulunmaktadır (Gaziantep Ticaret Odası, 2022).

Gaziantep’in ekonomisinde Suriyelilerin gelmesi, büyük bir etki oluşturmasa da bir canlanma olmuştur. Giyim ve ev eşyası, temel gıda maddeleri gibi ihtiyaç ürünlerindeki talep artışı, iç pazarın hareketlenmesini sağlamakla birlikte ürün fiyatlarının da artmasına neden olmuştur. Suriyeli yatırımcılar özellikle Halepli tüccar ve yatırımcılar, Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde bilhassa güney sınırında bulunan kentlere yatırımlar yapmaktadırlar (Yaylı ve Ökde, 2019: 315).

SONUÇ

Suriye göçünün Gaziantep kentinin kentleşme süreçlerine etkisinin ele alındığı ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Göç Yönetimi Şube Müdürü ile görüşme yapıldığı çalışmada bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Suriye göçü, Gaziantep kentinde beklendiği kadar büyük bir sorun yaratmamıştır. Göç konusunda, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar ile iş birliği içerisinde çalışmaların yürütebilmesi ve yerel halkın geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere karşı hoşgörülü olması kitlesel göç sürecinin daha rahat atlatılmasını sağlamıştır. Ancak “misafirlik” durumunun uzaması, göçle birlikte konut, kanalizasyon, içme suyu, çevre sağlığı ve sağlık hizmetleri, ulaşım ile park ve yeşil alanlar, eğitim ve katı atık yönetimi gibi birçok alanlarda ihtiyaçların artması bu hizmetlerin Suriyelilerle paylaşılmak zorunda kalınması gösterilen hoşgörünün azalmasına neden olmuştur.

Kitlesel göç verilen hizmetleri niteliksel ve niceliksel olarak etkilemiştir. Gaziantep’te artan ihtiyaçlar karşısında, sosyal yardım (kömür, yiyecek vb.) hizmetini Gaziantep’in nüfusu kalabalık olduğu için kısmen sağlanmakta, ulaşım, su ve eğitim hizmetleri ise yeterli seviyede karşılanmaktadır. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin kentleşmesini sağlayacak olan sanatsal ve kültürel hizmetler kontenjan sıkıntısı nedeniyle sınırlı seviyede verilebilmektedir. Gaziantep’teki Suriyeli nüfusun yoğunluğu ve sunulan hizmetin niteliğine göre sağlanan hizmetler yetersiz kalabilmektedir. Göçün, özellikle ulaşım ve toplu taşıma hizmetine olumsuz yönde etkisi olmuştur.

Su ve kanalizasyon hizmetlerinin yeterli seviyede verilebilmesi için ciddi bir bütçe ayrılması gerekmiştir. Sağlık, eğitim ve kültür hizmetlerinin verilmesi için yeni merkezlerin, bina ve tesislerin kurulması gerekmiştir. Kütüphane, spor, dinlence, eğlence vb. hizmetler için yapılmış ve halen yapımı devam eden tesisler sayesinde ihtiyaç emilebilmiş ve hizmet niteliğinde bir yoksunluk yaşanmamıştır. Suriye göçü kentteki imar çalışmalarını olumsuz yönde etkilemiştir. Suriyeli nüfus yoğunluğu, yeni yerleşim alanlarının imara açılmasına, yeşil alanların daralmasına ve yetersiz kalmasına sebep olmuştur. Bütçe ve nitelikli insan sıkıntısı, Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin hizmetleri sağlanması aşamasında karşılaştığı temel sorunlardır. Bunun yanında göç yönetimi konusunda belediyelere de yetki ve sorumluluk veren sınırları çizilmiş bir belediye kanununa ihtiyaç duyulmaktadır.

Suriyelilerin Gaziantep'te yerleşme düzenini etkileyen en önemli faktörler ise kira fiyatları ve ekonomik durumları olmuştur. Suriyeliler, kira fiyatları ve ekonomik durumları sebebiyle daha çok apartman dairelerinde veya müstakil evlerde ikamet etmektedirler. Ekonomik seviyeleri iyi olmayanlar çarpık kentleşmenin olduğu eski yerleşim yerlerindeki müstakil evlerde, ekonomik durumu daha elverişli olanlar ise apartman dairesinde yaşamaktadırlar. Suriyelilerin gelir seviyesi konut seçimindeki en etkili faktör olmuştur. Gaziantep'te Suriye göçünden önce de çarpık kentleşme görülmekteydi. Kentteki çarpık kentleşmenin sebebini tamamen Suriye göçüne bağlamak doğru değildir. Ancak Suriyelilerin gelişiyi de kentteki çarpık kentleşmenin devam ettiği bir gerçektir. Geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerde kısmen gettolaşma eğilimi görülse de bunu önlemek için Göç İdaresi Başkanlığının yürüttüğü çalışmalar bulunmaktadır.

Çalışmanın sonucu gösteriyor ki, Gaziantep'teki Suriyeli nüfus yoğunluğu, bölgede kentsel hizmet ihtiyacını arttırmış ve Gaziantep'in kentleşme sürecini olumsuz etkilemiştir. Suriyeliler maddi durumuna göre kirası düşük olan gecekondu tipi meskenleri ve bölgeleri seçtikleri için kentsel dönüşüm hızlandırılmalıdır. Yeterli bütçe ayrılarak yöneticiler ve yerel yönetimler zamanla bu ihtiyaçların karşılanması konusunda daha uzmanlaşmış ve yeterli olabilmişlerdir. Ancak bu durumun ülkeye maddi yük getirdiği ortadadır. Göçün ilk dönemlerinde bu olumsuzluk yoğun bir şekilde görülse de, geçen on bir yılda verilen kurslar, eğitimler, dersler, tanıtıcı ve eğitici videolar, broşürler vb. ile yürütülen uyum süreci ve göç yönetimi ile giderilmeye çalışılmıştır. Ancak yapılan bu çalışmalar yeterli olmamıştır.

Önemli olan nokta göçle gelen sıkıntıları gidermek için ne yapılması gerektiğidir. Devletler ve yerel yönetimler bu sorunun çözümünde kilit noktadılar. Yapılan çalışmaların yeterli olmadığı görülmektedir. Çözüm odaklı çalışmalar yapılmalıdır. Bu konuda düşünülen çözüm önerileri şu şekildedir:

1. Hizmetlerin maliyetini düşürmek, hizmet kalitesini yükseltmek ve gecekondu yapıları yapılan dağınık yerleşmeyi azaltmak için özellikle Suriyelilerin yoğun olduğu yerlerde toplu konut projeleri arttırılmalıdır. Böylece konut ihtiyacı da karşılanmış olur.
2. Sanayi yatırımları yapılırken belirli bölgeler seçilmemeli ülkenin her bölgesine yatırımlar orantılı şekilde yapılmalıdır. Yeni istihdam alanları oluşturulmalıdır.
3. Suriyeliler için açılan meslek edinme kursları ve diğer kurslar yetersiz kaldığı için kontenjan ve kurs sayıları arttırılmalıdır.

4. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere belediyelerin Suriyelileri broşür ve kısa videolarla bilinçlendirme çalışmalarının faydası büyüktür. Ancak Suriyelilerin toplumdaki davranışlarına bakıldığında bu tür etkinliklere daha fazla ihtiyacın olduğu bir gerçektir. Medya veya kamuya açık alanlarda Suriyelileri bilinçlendirme etkinlikleri artırılmalıdır. Kentlilik ile çevre bilinci oluşturulmalıdır.
5. Suriyelilerin gelmesiyle parklar, yeşil alanlar ve dinlenme alanları gibi alanların niteliğindeki azalış ek ödeneklerle giderilmelidir.
6. Suriyelilerin kente adaptasyonu ve kentleşmesi adına sosyalleşmesinin sağlanması gerekmektedir. Kurulan spor, tiyatro ve kültürel aktivite merkezlerinin yeterli olacak şekilde sayılarının artırılması gerekmektedir.

Kısaca bu şekilde özetlenen önerilerin, Suriye göçünün toplumda yarattığı ekonomik, sosyal ve kültürel dengesizlikler ile kentsel düzenin bozulması durumunun iyileşmesinde faydası olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AĞIR, O. ve Sezik, M. (2015, Bahar). Suriye'den Türkiye'ye yaşanan göç dalgasından kaynaklanan güvenlik sorunları. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 95-123.
- AKŞİT, G., Bozok, M. ve Bozok, N. (2015). Zorunlu göç, sorunlu karşılaşmalar: Hisar Köyü, Nevşehir'deki Suriyeli göçmenler örneği, *Maltepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1, 92-116.
- BAKIRTAŞ, T. ve Kandemir, O. (2010). Gelişmekte olan ülkeler ve beyin göçü: Türkiye örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 961-974.
- BARIŞIK, S. (2020). Göç kavramı, tanımı ve türleri. 1-24, (<https://www.researchgate.net>).
- BAYKAL, S. ve Yılmaz, L. (2020). Yabancılar ve uluslararası koruma kanunu ile göç idaresi bağlamında Türkiye'nin yeni göç siyaseti. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2020, 7(2), 633-652.
- BOSTAN, H. (2017). Türkiye'de iç göçlerin toplumsal yapıda neden olduğu değişimler, meydana getirdiği sorunlar ve çözüm önerileri. *Coğrafya Dergisi*, 2017(35), 1-16.
- ÇAKIR, S. (2011, Mayıs). Türkiye'de göç, kentleşme/gecekondu sorunu ve üretilen politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 209-222.
- DURUEL, M. (2017). Suriyeli sığınmacıların Türk emek piyasasına etkileri fırsatlar ve tehditler. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 207-222.
- EKİCİ, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 9-22.
- ERKAN, R. ve Bağlı, M. (2005). Göç ve yoksulluk alanlarında kentle bütünleşme eğilimi: Diyarbakır örneği, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1), 105-124.
- ERKAL, M. E. (1980). Beyin göçü. *Sosyoloji Konferansları*, No:469, İstanbul: İ.Ü. İktisat Fakültesi Yayını.
- GAZİANTEP TİCARET ODASI, Nisan 2022.
- GÜDER, M. (2016). Türkiye'deki dış göç olgusuna sosyoekonomik bir yaklaşım ve Avrupa Birliği ile Geri Kabul Anlaşması'nın olası etkileri. *Sosyoekonomi Dergisi*, 24(30), 129-137.
- GÜNAY, E. Atılğan, D. ve Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de göç yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi*, 37-60.

- GÜZEL, B. (2018). Suriye iç savaşı bağlamında Türkiye' nin değişen göç ve göçmen politikaları. Uluslararası göç ve mülteci kongresi bildirileri, 101-116.
- KARASU, M. A. (2018). Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların kentlerde neden oldukları güvenlik riskleri. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 36(2), 51-73.
- KAYPAK, Ş. ve Bimay, M. (2016). Suriye savaşı nedeniyle yaşanan göçün ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri: Batman örneği. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 6(1), 84-110.
- ÖZCAN, E. D. E. (2017). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. İş ve Hayat Dergisi, 183-215.
- ÖZDEK, B. ve Özdemir, E. (2018). Suriye göçünün işletmelerin pazarlama uygulamaları üzerindeki etkileri: Gaziantep örneği. B.U.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 37(2), 65-88.
- SAĞLAM, S. (2006). Türkiye'de iç göç olgusu ve kentleşme. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD) Dergisi, 5, 33-44.
- SAYIN, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: Suriye göçü örneği, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 18 (31), 1-13.
- SIRIM, V. ve Demir, H. (2020). Göçün nedenleri ve sosyoekonomik etkileri: Tekirdağ İli odaklı bir inceleme, Sosyal Bilimler Metinleri, 2020(1), 79-89.
- SÖNMEZ, M. E. (2016). Suriyeli sığınmacıların Gaziantep şehrindeki mekânsal dağılışı ve geleceği. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu, 392-400.
- ŞEMŞİT, S. (2018). Avrupa Birliği politikaları bağlamında uluslararası göç olgusu ve türleri: kavramsal bakış. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 25(1), 269-289.
- TAMER, M. (2020). Göç, göçün nedenleri ve uluslararası göç üzerine kavramsal bir analiz. Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi, 7(60), 2808-2818.
- TÜMTAŞ, S. ve Ergun, C. (2016). Göçün toplumsal ve mekânsal yapı üzerindeki etkileri. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21(4), 1347-1359.
- YALÇIN, Ö. (2020). Türkiye'de Suriyeli göçü ve belediye deneyimleri: kitlesel göçler, yerel yanıtlar: Adana, Gaziantep, Hatay, Mersin, Reyhanlı, Şanlıurfa, Zeytinburnu (Gaziantep büyükşehir belediyesi: kültürlerarası kent). (Ayhan Kaya, Der.), Yerel Yönetişim ve Göç Dizisi-10, RESLOG, 27-36.
- YAYLI, H. ve Ökde, F. (2019). Türkiye'de kentsel yaşam kalitesi ile uluslararası göç ilişkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 43, 299-320.
- YILMAZ, V. ve Tamer, M. (2020). Türkiye'de göç ve kentleşme üzerine bir değerlendirme. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Sempozyumu, 83-92.
- <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, Erişim Tarihi: 09.09.2022.
- <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri/>, Erişim Tarihi: 10.09.2022.
- <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> , Erişim Tarihi: 09.09.2022.
- <https://nvi.gov.tr/gaziantep>, Erişim Tarihi: 11.07.2022.
- <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, Erişim Tarihi: 10.09.2022.
- <http://www.toki.gov.tr/haber/tokiden-gaziantepe-50-bin-konutluk-dev-proje/>, Erişim Tarihi: 13.07.2022.

**EK: GAZİANTEP KENTİNDEKİ GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ
SURIYELİLERE YÖNELİK GÖRSEL ÖRNEKLER**



Fotoğraf 1: Suriyelilerin ikamet ettiği mesken (Orijinal, 29.05.2022).



Fotoğraf 2: Suriyelilerin kaldığı bina (Orijinal, 02.06.2022).



Fotoğraf 3: Suriyelilerin ikamet ettiği mahalle (Orijinal, 02.06.2022).



Fotoğraf 4: Bir bakkalın önünde Suriyeli (Orijinal, 02.06.2022).



Fotoğraf 5: Gaziantep'teki bir mahallede Suriyeliler (Orijinal, 22.05.2022).



Fotoğraf 6: Gaziantep'te meydana çay ve kahve satışı yapılan seyyar satıcı ve Suriyeliler (Orijinal, 22.05.2022).